

การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมในเขตพื้นที่ภาคใต้ของไทย

เสกสั่น เครือคำ*

บทคัดย่อ

สถานการณ์การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติเป็นปัญหาที่สำคัญในพื้นที่ภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติของชาวมุสลิม ซึ่งมีหลากหลายกลุ่มมากขึ้น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุและผลกระทบของปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้ของไทย และแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา โดยงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการเข้าร่วมสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์บุคคลต่างด้าวชาวมุสลิมและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการศึกษาเอกสารข้อมูลทางคดี

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติที่สำคัญในปัจจุบัน ได้แก่ การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชาวโรฮิงญา ชาวยูกัน และชาวอินโดนีเซีย ซึ่งสาเหตุหลักของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้มีสาเหตุมาจากกลุ่มปัจจัยผลักดัน เช่น ความยากจนและการขาดความมั่นคงของชีวิต และกลุ่มปัจจัยดึงดูด ซึ่งเป็นปัจจัยในพื้นที่ภาคใต้ของไทยที่ทำให้เกิดปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ ได้แก่ รายได้และโอกาสทำงานที่ดีกว่า การขาดประสิทธิภาพในการตรวจตราตามแนวชายแดน และขบวนการอาชญากรรม โดยปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติส่งผลกระทบต่อประเทศในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสาธารณสุข และด้านความมั่นคงของประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คำสำคัญ: การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ คนต่างด้าว ชาวมุสลิม โรฮิงญา ยูกัน

* คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

อีเมล: segcear@gmail.com

Irregular Muslim Migration in Southern Thailand

Seksan Khruakham*

Abstract

Irregular migration has currently become more problematic in the southern Thailand, particularly the irregular migration of Muslims. This problem should be closely examined and solutions to this problem should be proposed. The objectives of this research are to examine the current situation, causes and impacts of irregular Muslim migration in southern Thailand on Thai society, and to propose tentative solutions. This study utilized participatory observation techniques and reviews of prominent irregular Muslim migration cases, as well as interviewing detained migrants and immigration police officers.

The findings show that irregular migration in southern Thailand involves three groups of Muslim: Rohingyas, Uyghurs, and Indonesians. Two groups of factors causing irregular migration (push factors and pull factors) were examined. Push factors include poverty and life insecurity in the countries of origin. Pull factors include a higher chance of employment and salary, ineffective border control and law enforcement due to geographical characteristics, and organized crime groups. Irregular Muslim migration has had an impact on economy, society, public health, national security and international relations. Some policy recommendations are also discussed.

Keywords: Irregular migration, migrants, Rohingya, Muslims

* Faculty of Social Science, Royal Police Cadet Academy.

E-mail: segcear@gmail.com

บทนำ

พื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นทั้งจุดหมายปลายทางและพื้นที่ทางผ่านของการอพยพย้ายถิ่นของคนต่างด้าว ในฐานะพื้นที่จุดหมายปลายทาง ภาคใต้ของประเทศไทยนับเป็นตลาดแรงงานแหล่งใหญ่ของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีจำนวนประมาณกว่า 3 ล้านคนทั่วประเทศ ทั้งที่เข้ามาโดยถูกกฎหมายและลักลอบเข้ามาโดยผิดกฎหมาย (Office of National Security Council, 2012; U.S. Department of State, 2014) นอกจากนี้ ในฐานะของพื้นที่ทางผ่าน ภาคใต้ของไทยซึ่งมีชายแดนติดมาเลเซียกลายเป็นช่องทางสำหรับคนต่างด้าวใช้เป็นทางผ่านไปสู่มลายูเซีย โดยคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งทำให้พื้นที่ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่เกิดปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติและเกิดกลุ่มขบวนการนำพาคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ภาคใต้ โดยมีสถิติการจับกุมบุคคลต่างด้าวที่อ้างตนว่าเป็นชาวโรฮิงญา บังกลาเทศ และตุรกี (อุยกูร์) ในพื้นที่ภาคใต้สูงสุดในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 1,163 คน

งานวิจัยในช่วงที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติเข้ามาในประเทศไทยของคนต่างด้าวชาวมลายูเซีย และกัมพูชา ซึ่งมาจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย โดยผลการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของกลุ่มคนสามสัญชาตินี้เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความยากจน การได้รับรายได้ที่สูงกว่าจากการทำงานในประเทศไทย ความต้องการแรงงานของไทย ซึ่งเป็นมุมมองด้านเศรษฐกิจและสังคม (Chantavanich et al., 2009; International Organization for Migration & Asian Research Center for Migration, 2013; Office of National Security Council, 2012; Wickramasekera, 2002) โดยยังมีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาถึงสาเหตุการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมในไทยอย่างจริงจังและให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่น และกลุ่มองค์กรอาชญากรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังไม่มีการศึกษาการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติในมุมมองด้านอาชญาวิทยาที่มองการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติเป็นปรากฏการณ์อาชญากรรมอย่างหนึ่ง โดยจะทำให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาโดยใช้มุมมองด้านการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจำเป็นจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ภาคใต้ของไทยนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และยังคงถูกจับตามองจากต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับการปราบปรามปัญหาการค้ามนุษย์ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา United

Nations High Commissioner For Refugee (UNHCR) และ International Organization for Migration (IOM) จากปัญหาเหล่านี้ทำให้สหรัฐอเมริกาลดระดับไทยในด้านการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์จากระดับ Tier 2 Watch List ลงไปสู่ Tier 3 ซึ่งเป็นระดับต่ำสุด ในปี พ.ศ. 2557 (U.S. Department of State, 2014) และยังคงให้ไทยอยู่ในสถานะ Tier 3 เช่นเดิมในปี พ.ศ. 2558 (U.S. Department of State, 2015) แม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหอย่างจริงจังมากขึ้น ทั้งนี้ เพราะในช่วงปีดังกล่าว รัฐบาลไทยไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามมาตรการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ได้อย่างครบถ้วนตามมาตรฐานขั้นต่ำได้ โดยมีคนตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์มากกว่าหนึ่งหมื่นคน ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่จะถูกบังคับใช้แรงงานในภาคธุรกิจต่าง ๆ เช่น การทำงานบนเรือประมง โรงงานผลิตเครื่องนุ่งห่ม การทำงานเป็นคนรับใช้ หรือการขายบริการทางเพศ นอกจากนี้ ยังมีการเปิดเผยข้อมูลว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติในเฉพาะพื้นที่ภาคใต้ในเชิงลึก ซึ่งจะทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่และได้แนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และผลกระทบของปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้ของไทย และ
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมในพื้นที่ภาคใต้ของไทย

ซึ่งในงานวิจัยนี้ การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ (irregular migration) หมายถึง การเคลื่อนย้ายถิ่นของคนต่างด้าวเข้ามาในไทยโดยเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายที่มีโทษทางอาญาของไทย (Huguet & Chamratrithirong, 2011) ซึ่งการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติในงานวิจัยนี้จะครอบคลุมการลักลอบเข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตของกลุ่มผู้ย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติที่ใช้ไทยเป็นแค่ทางผ่านไปสู่ประเทศที่สาม ซึ่งเป็นกลุ่มคนต่างด้าวที่มาจากดินแดนห่างไกลออกไป โดยส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชาวมุสลิมที่ต้องการเดินทางไปยังมาเลเซีย กลุ่มคนต่างด้าวเหล่านี้ ได้แก่ ชาวโรฮิงญา (Rohingya) และชาวอุยกูร์ (Uyghur) และบางกลุ่มใช้ไทยเป็นเส้นทางไปสู่อินโดนีเซีย เช่น ชาวอินโดนีเซียในมาเลเซีย เป็นต้น และพื้นที่ภาคใต้ของไทย หมายถึง พื้นที่ 14 จังหวัดในภาคใต้ของไทย อันได้แก่ ระนอง ชุมพร กระบี่ นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ตรัง พังงา ภูเก็ต สตูล พัทลุง สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ

โดยทั่วไปทฤษฎีที่นำมาอธิบายการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติจะเป็นมุมมองแนวคิดทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ว่าด้วยแรงงานย้ายถิ่น (new economics of labour migration) ทฤษฎีตลาดแรงงานทวิลักษณ์ (dual labor market theory) ทฤษฎีเครือข่ายสังคมของผู้ย้ายถิ่น (migrant network theory) และทฤษฎีระบบโลก (world system theory) (Massey et al., 1993)

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ว่าด้วยแรงงานย้ายถิ่น มุ่งการตัดสินใจย้ายถิ่นของแต่ละคน และครัวเรือนในลักษณะของภาพรวมว่าเป็นการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุและผล โดยการชั่งน้ำหนักระหว่างรายได้ระหว่างงานในประเทศกับการไปทำงานต่างประเทศ โดยความล้มเหลวของตลาดแรงงานในประเทศทำให้เกิดการว่างงานจำนวนมากและการลดลงของรายได้ จึงผลักดันให้บุคคลมีการออกไปหางานในต่างประเทศแทนการไปหางานในประเทศ

ทฤษฎีตลาดแรงงานแบบทวิลักษณ์ ให้ความสนใจกับความต้องการแรงงานบางประเภท ทั้งแรงงานไร้ฝีมือ แรงงานกึ่งฝีมือ และแรงงานมีฝีมือของประเทศอุตสาหกรรมโดยภาพรวม จึงมองว่า การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ มีสาเหตุมาจากปัจจัยดึงดูด (pull factors) คือความต้องการแรงงานไร้ฝีมือ/แรงงานระดับล่างของประเทศปลายทางที่เป็นแรงจูงใจให้แรงงานไร้ฝีมือในประเทศต้นทางที่ด้อยพัฒนามากว่าเดินทางเข้ามาทำงาน มากกว่าปัจจัยผลักดัน (push factors) อันเกิดจากค่าจ้างที่ต่ำหรืออัตราการว่างงานสูงในประเทศต้นทาง

ทฤษฎีเครือข่ายสังคมของผู้ย้ายถิ่น อธิบายว่า ผู้ย้ายถิ่นใหม่อาจมีเครือข่ายโยงใยกับผู้ย้ายถิ่นเก่า และนายจ้างทั้งในถิ่นต้นทางและปลายทาง เครือข่ายดังกล่าวจะก่อให้เกิดการย้ายถิ่นระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น เพราะการมีเครือข่ายจะช่วยให้ต้นทุนลดลงจากการย้ายถิ่นและความเสี่ยงก็จะลดลงด้วย ทำให้การตัดสินใจเดินทางไปทำงานต่างประเทศทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งเครือข่ายสามารถพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการย้ายถิ่นต่อไปเรื่อย ๆ

ทฤษฎีระบบโลก อธิบายว่า การย้ายถิ่นระหว่างประเทศเป็นผลพวงจากระบบเศรษฐกิจการเมือง สังคม และวัฒนธรรมในสังคมโลก ซึ่งสามารถที่จะก่อตัวและเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเศรษฐกิจโลกสมัยใหม่ส่งผลให้กระแสของการลงทุนจากต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลง และความต้องการแรงงานในต่างประเทศก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการลงทุนดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการย้ายถิ่นของแรงงานทั้งภายในและระหว่างประเทศด้วย

ทฤษฎีเหล่านี้เป็นการมองการย้ายถิ่นในมุมมองด้านเศรษฐกิจและสังคมซึ่งไม่มีทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งสามารถอธิบายปรากฏการณ์การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติได้อย่างครบถ้วนทุกแง่มุม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในมุมมองด้านอาชญาวิทยา ทั้งนี้ เนื่องจากการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติถือว่าเป็นปรากฏการณ์อาชญากรรมอย่างหนึ่ง ซึ่งสามารถนำทฤษฎีอาชญาวิทยามาช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้อีกมุมมองหนึ่งเพื่อให้สามารถทำความเข้าใจการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติได้ครอบคลุมมากขึ้นและสามารถหาวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามกรอบแนวคิดด้านอาชญาวิทยาซึ่งเป็นมุมมองที่เน้นในด้านการบังคับใช้กฎหมายมากกว่าด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่สำคัญในการทำความเข้าใจการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล (rational choice theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ (social learning theory)

ทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผลเป็นทฤษฎีในกลุ่มสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (classical school of criminology) ซึ่งอธิบายพฤติกรรมของคนในสังคมด้วยหลักเจตจำนงเสรี (free will) และหลักเหตุและผล โดยในการตัดสินใจที่ประกอบอาชญากรรมจะมีการชั่งน้ำหนักระหว่างผลดีและผลเสียที่จะได้รับการลงมือกระทำผิด (Becker, 1968; Cornish & Clarke, 1986; Wilson, 1983) โดยผลดีที่จะได้จากการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติอาจจะประกอบไปด้วย การมีโอกาสได้งาน การมีรายได้ที่มากขึ้น การมีเงินเก็บสำหรับตัวเองและครอบครัว การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และความรู้สึกที่ปลอดภัยมากขึ้น ส่วนผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นประกอบด้วย ความเสี่ยงจากการโดนจับกุม การบาดเจ็บ หรือเสียชีวิตในระหว่างการเดินทาง การเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และความลำบากในการเดินทาง ซึ่งเมื่อพิจารณาว่าผลดีมีมากกว่าผลเสียก็จะลงมือกระทำ นั่นคือ การย้ายถิ่นโดยไม่ปกติจะทำให้ได้ประโยชน์คุ้มค่ากับการเสี่ยงต่อสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวใหม่ที่ว่าด้วยแรงงานย้ายถิ่นที่อธิบายการย้ายถิ่นด้วยหลักเหตุและผล

ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นทฤษฎีที่อธิบายพฤติกรรมอาชญากรรมจากมุมมองของกระบวนการทางสังคม โดยการกระทำผิดเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจากสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว โดยเฉพาะจากบุคคลที่ใกล้ชิด เช่น ญาติ พี่ น้อง เพื่อนและบุคคลในชุมชน (Akers, 1997) โดยในกระบวนการเรียนรู้นั้นจะมีการเรียนด้านแรงจูงใจและวิธีการ รวมทั้งผลดีและผลเสียจากการกระทำผิด โดยในการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกตินั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้โดยการได้รับข้อมูล การชักชวน หรือเห็นตัวอย่างจากผู้ที่เคยย้ายถิ่นโดยไม่ปกติสำเร็จไปก่อนหน้านี้ซึ่งอาจจะเป็นคนในครอบครัว ญาติ เพื่อนหรือบุคคลในชุมชน แล้วจึงเกิดการย้ายถิ่นตามมาเรื่อย ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่

กลุ่มคนที่ประสบความสำเร็จในการย้ายถิ่นจะคอยช่วยเหลือให้ข้อมูล แนะนำช่องทาง/วิธีการเดินทางที่สามารถไปถึงจุดหมายปลายทางได้โดยไม่ถูกจับกุม ซึ่งอาจจะเป็นการช่วยเหลือจากกลุ่มขบวนการ/องค์กรอาชญากรรมโดยมีค่าตอบแทน ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีเครือข่ายสังคมของผู้ย้ายถิ่นที่ผู้ย้ายถิ่นใหม่จะมีเครือข่ายคอยให้ความช่วยเหลือในการย้ายถิ่น

การแก้ไขปัญหาในเชิงอาชญาวิทยาในด้านการบังคับใช้กฎหมาย สามารถใช้หลักทฤษฎีการยับยั้งป้องกัน (deterrence theory) โดยแนวคิดนี้เน้นไปที่การยับยั้งป้องกันอาชญากรรมด้วยการทำให้กลัวต่อการลงโทษ ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดอาชญาวิทยาดั้งเดิมให้เกิดประโยชน์ในการควบคุมอาชญากรรม การลงโทษที่จะทำให้กลัวและสามารถควบคุมพฤติกรรมอาชญากรรมได้จะต้องมีความรุนแรงที่เหมาะสม (proportionate severity) รวดเร็ว (swiftness) และแน่นอน (certainty) โดยการลงโทษที่ที่จะต้องมีความรุนแรงเพียงพอเหมาะสมกับความผิด และรุนแรงพอที่จะทำให้คนทั่วไปกลัวไม่กล้าที่จะลงมือกระทำความผิดนั้น การลงโทษที่มีประสิทธิภาพในการยับยั้งป้องกันจะต้องมีความรวดเร็ว สามารถนำตัวผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษได้อย่างรวดเร็วที่สุด และการลงโทษที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความแน่นอน ซึ่งความแน่นอนของการลงโทษสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การเพิ่มโอกาสที่ผู้กระทำความผิดจะถูกจับกุม ได้แก่ การเพิ่มจำนวนตำรวจ และการสืบสวนหาข่าว เป็นต้น (Akers, 1997)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันยังมีงานวิจัยจำนวนไม่มากที่ศึกษาการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติในมุมมองด้านอาชญาวิทยาที่มองการย้ายถิ่นโดยไม่ปกติเป็นปรากฏการณ์อาชญากรรมอย่างหนึ่ง โดยจะทำให้เกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาโดยใช้มุมมองด้านการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม (Thongjen, 2015) โดยงานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นศึกษาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติภายใต้กรอบแนวคิดทางเศรษฐกิจและสังคม โดยศึกษาการย้ายถิ่นของกลุ่มแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามายังไทย โดยทั่วไปพบว่า ปัจจัยผลักดันที่ทำให้มีการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติประกอบด้วย ความยากจน การว่างงาน เศรษฐกิจตกต่ำ การหลบหนีจากสงคราม หรือความขัดแย้งในประเทศต้นทาง ส่วนกลุ่มปัจจัยดึงดูดประกอบด้วย รายได้และโอกาสในการทำงานที่ดีกว่า และความต้องการแรงงาน (Chantavanich et al., 2009; International Organization for Migration & Asian Research Center for Migration, 2013; Office of National Security Council, 2012; Thongjen, 2015; Wickramasekera, 2002) ซึ่งประเทศที่เป็นประเทศปลายทางหรือประเทศเป้าหมายของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติในแถบเอเชียแปซิฟิก ได้แก่ ไทย มาเลเซีย ใต้หวัน ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และฮ่องกง (Abubakar, 2002; Schloenhardt, 2002)

การย้ายถิ่นโดยไม่ปกติของคนต่างด้าวก่อให้เกิดปัญหาแก่ประเทศไทยใน 4 มิติ (Secretariat of the House of Representatives, 2003) คือ 1) ด้านเศรษฐกิจ แรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมายทำให้เกิดปัญหาการแย่งงาน ต้นทุนค่าแรงงานเกิดธุรกิจนอกระบบ 2) ด้านสังคม ก่อให้เกิดปัญหาความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ขบวนการลักลอบเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ การสร้างอิทธิพลกลุ่มชน ภาระของรัฐในการจัดปัจจัยพื้นฐานและการสาธารณสุข ปัญหาด้านมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน 3) ด้านการสาธารณสุข ก่อให้เกิดปัญหาด้านการควบคุมโรค การจำกัดผลกระทบของโรคร้ายแรง การสูขอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และ 4) ด้านความมั่นคง เป็นปัญหาซึ่งส่งผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัญหาชนกลุ่มน้อย การใช้แรงงานเถื่อน การยึดหยุ่นผ่อนผันนโยบายจนก่อให้เกิดปัญหาที่สะสมอย่างยาวนาน ระบบข้อมูลที่ไม่ชัดเจนและไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกันได้

นอกจากนี้ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (NESDB) (Chalaemvong et al., 1996) ได้ทำการวิจัยผลกระทบของแรงงานต่างด้าวโดยพบว่า แรงงานต่างด้าวทำให้เกิดผลเสียทางสังคมในด้านสุขอนามัย ปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น และผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และความเสื่อมลงทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ การจ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายยังมีผลกระทบต่อการจ้างงานในด้านการแข่งขันการจ้างแรงงานไทยในระดับล่างที่ถูกจ้างน้อยลง ทำให้แรงงานไทยว่างงานมากขึ้น (Leunchavee, 2016)

รูปแบบและวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการเก็บข้อมูลใช้วิธีการเข้าร่วมสังเกต (participatory observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดี (documentary analysis) ในคดีสำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ของไทย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การเข้าร่วมสังเกต ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ทั้งหมด โดยผู้วิจัยได้เริ่มเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม - กันยายน พ.ศ. 2557 ซึ่งผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ตั้งแต่ขั้นตอนการสืบสวนหาข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิด การวางแผนเข้าตรวจค้นและจับกุม การควบคุมตัว การสอบปากคำพยานและผู้ถูกจับกุมในคดี และการรับตัวคนต่างด้าวมาควบคุมตัวเพื่อรอส่งตัวกลับประเทศภูมิลำเนา

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการสัมภาษณ์นั้นจะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคนต่างด้าว ซึ่งประกอบด้วย ชาวโรฮิงญา จำนวน 10 คน ชาวอุยกูร์ จำนวน 10 คน และชาวอินโดนีเซีย จำนวน 5 คน ในประเด็นเกี่ยวกับสาเหตุการเดินทางมายังไทย จุดหมายปลายทางของการเดินทาง รูปแบบหรือวิธีการในการเดินทาง และสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้ ยังมีการสัมภาษณ์ผู้บังคับการตรวจคนเข้าเมือง 6 ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนในการป้องกันและปราบปรามการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ รวมทั้งสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองที่ทำหน้าที่สืบสวนปราบปรามในพื้นที่จำนวน 3 ท่าน โดยการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุและผลกระทบการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติในพื้นที่ภาคใต้ ปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน รวมทั้งแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติในพื้นที่ภาคใต้

3. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดี โดยเอกสารที่นำมาศึกษาประกอบด้วย บันทึกการจับกุม และบันทึกการให้ปากคำของผู้ต้องหาและพยาน ซึ่งคดีสำคัญที่ศึกษาจะเป็นกรณีคดีของชาวโรฮิงญา ชาวอุยกูร์ และชาวอินโดนีเซีย

ผลการศึกษา

การศึกษาคดีการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติดำเนินการโดยการนำคดีที่สำคัญที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดภาคใต้มาวิเคราะห์ถึงสภาพทั่วไปของปัญหา สาเหตุ รูปแบบและลักษณะการลักลอบเดินทางมาในไทยของชาวมุสลิม โดยใช้การศึกษาเอกสารทางคดีและการสัมภาษณ์คนต่างด้าวและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับคดีดังนี้

สภาพทั่วไปของปัญหาของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ

การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวโรฮิงญา

การย้ายถิ่นของชาวโรฮิงญาเข้ามาในไทยนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเดินทางผ่านเข้าสู่มาเลเซีย ซึ่งในช่วงแรกชาวโรฮิงญามีการลักลอบเข้ามาในไทยเพื่อหลบหนีจากปัญหาความขัดแย้งกับรัฐบาลเมียนมาร์ที่เริ่มมีการใช้ความรุนแรงกับชนกลุ่มน้อยชาวโรฮิงญาซึ่งรัฐบาลเมียนมาร์ไม่ยอมรับให้เป็นพลเมือง ด้วยเหตุนี้จึงมีชาวโรฮิงญานับแสนคนอพยพย้ายถิ่นไปอยู่ในค่ายผู้พลัดถิ่นในบังกลาเทศ และอีกส่วนหนึ่งก็อพยพไปยังประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ โดยส่วนใหญ่มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่มาเลเซีย ซึ่งเป็นสังคมมุสลิมเหมือนกัน โดยในช่วงปี พ.ศ. 2555 - 2556 ชาวโรฮิงญาจะลักลอบเข้ามาในไทยด้วยตนเองโดยใช้เรือประมงที่พอจะหาได้ผ่านเข้ามาด้านชายฝั่งทะเลอันดามัน แล้วจึงเดินทางต่อไปยังจังหวัดที่มีชายแดนติดต่อกับมาเลเซียและหาทางลักลอบเข้ามาเลเซียต่อไป

ต่อมา เนื่องจากมีชาวโรฮิงญาจำนวนมากที่ต้องการเดินทางไปมาเลเซียจึงมีกลุ่มขบวนการที่เห็นช่องทางในการแสวงหาผลประโยชน์จากชาวโรฮิงญา โดยกลุ่มขบวนการจะเริ่มจากการส่งคนชาวโรฮิงญาด้วยกันเข้าไปชักชวนหรืออาสาจะช่วยชาวโรฮิงญาที่อยู่ในรัฐยะไข่ให้เดินทางไปที่มาเลเซีย โดยชาวโรฮิงญาที่ต้องการจะเดินทางต้องเสียค่าใช้จ่ายประมาณ 20,000 - 30,000 บาท ให้กับกลุ่มขบวนการนี้ เมื่อมีจำนวนชาวโรฮิงญาประมาณ 300 - 400 คน ก็จะทำการออกเรือซึ่งจะใช้เวลาเดินทางประมาณ 15 วันก่อนที่จะถึงไทย โดยก่อนที่จะเข้าชายฝั่งในไทยจะมีเรือประมงดัดแปลงออกไปรับจากเรือลำใหญ่ที่ลอยลำอยู่บริเวณนอกชายฝั่ง หรือจากบนเกาะกลางทะเลที่ใช้เป็นที่พักพิงชั่วคราว โดยส่วนใหญ่แล้วขบวนการลักลอบพาชาวโรฮิงญาหลบหนีเข้าเมืองจะเข้าสู่ไทยทางชายฝั่งทะเลอันดามันในเขตจังหวัดระนอง พังงา และสตูล โดยอาศัยช่องทางธรรมชาติที่เป็นป่าและภูเขาสำหรับหลบหลีกการตรวจพบของเจ้าหน้าที่ เมื่อเข้าสู่ไทยแล้วชาวโรฮิงญาจะถูกพาไปอยู่ในที่พักชั่วคราวหรือแคมป์ ซึ่งเป็นพื้นที่เข้าถึงยากและใกล้แหล่งน้ำ โดยที่ตั้งของแคมป์จะอยู่ในชุมชนที่ชาวบ้านนับถือศาสนาอิสลามและผู้นำชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้การเข้าไปจับกุมกลุ่มคนเหล่านี้ทำได้ยากขึ้น

เมื่อกลุ่มขบวนการนำตัวชาวโรฮิงญาไปพักในแคมป์จะมีการเรียกค่าไถ่จากญาติของชาวโรฮิงญาที่อยู่ในมาเลเซียหรือไทยทางโทรศัพท์ โดยระหว่างโทรศัพท์เรียกค่าไถ่นั้นจะมีการทำร้ายชาวโรฮิงญา ทั้งนี้ เพื่อให้ญาติเกิดความสงสารและนำเงินมาจ่ายตามจำนวนที่เรียกขานโดยเร็วซึ่งการเรียกค่าไถ่แต่ละครั้งนั้นจะเรียกประมาณ 60,000 - 70,000 บาทต่อคน และเมื่อญาตินำเงินมาจ่ายทางกลุ่มขบวนการก็จะนำตัวชาวโรฮิงญาไปส่งตามสถานที่ที่ตกลงกันไว้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่ไม่มีญาติก็จะถูกขายให้ทำงานบนเรือประมง โดยจะใช้อุบายหลอกให้หลงเชื่อว่าเป็นการพาลงเรือไปส่งที่มาเลเซีย แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นการหลอกไปใช้แรงงานเป็นลูกเรือประมงกลางทะเล ซึ่งจะคิดราคาประมาณหัวละ 15,000 - 20,000 บาท

นอกจากปัญหาของการถูกทำร้ายร่างกายในขณะที่อยู่ในแคมป์แล้ว การขาดสารอาหารของชาวโรฮิงญาที่อยู่ในแคมป์ก็เป็นอีกประเด็นที่สำคัญที่ทำให้ชาวโรฮิงญาต้องเสียชีวิตลง ทั้งนี้ เนื่องจากการต้องอยู่อย่างหลบ ๆ ซ่อน ๆ แบบผิดกฎหมาย ทำให้ชาวโรฮิงญาไม่สามารถออกมาหาอาหารรับประทาน และกลุ่มขบวนการที่คอยดูแลไม่สามารถที่จะนำอาหารมาส่งให้ได้ ชาวโรฮิงญาเหล่านั้นจึงต้องอดอาหารและขาดสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย ทำให้เกิดการเจ็บป่วย ร่างกายอ่อนเพลียและบางส่วนเสียชีวิต

การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวอุยกูร์

ชาวอุยกูร์เป็นชนกลุ่มน้อยในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นเขตปกครองตนเองที่ใหญ่ที่สุดของจีน โดยมีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอุยกูร์ที่นับถือศาสนาอิสลาม (Sukhee & Wannaletkul, 2010) การพบชาวอุยกูร์ในภาคใต้ของไทยเมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 310 คนนั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเนื่องจากไม่เคยมีการตรวจพบชาวอุยกูร์ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ โดยก่อนหน้านี้มักจะพบในแถบภาคเหนือแต่ก็มีจำนวนไม่มาก กลุ่มชาวอุยกูร์ดังกล่าวเข้ามาในไทยจากหลายทิศทาง โดยมีกลุ่มขบวนการนำพานำมารวมกันในพื้นที่จังหวัดสงขลาเพื่อรอข้ามแดนไปมาเลเซีย โดยบางส่วนนั้นผ่านเข้าไทยจากกัมพูชาทางด่านอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยมีหลักฐานการผ่านกัมพูชาเป็นเงินสกุลเรียลของกัมพูชาที่พบในตัวของคนต่างด้าว

การลักลอบเข้ามาไทยครั้งนี้เพื่อเดินทางไปมาเลเซียและมีจุดหมายปลายทางที่ตุรกี ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้นในปัจจุบัน ความตึงเครียดระหว่างรัฐบาลกลางของจีนกับชาวอุยกูร์ทำให้ชาวอุยกูร์เริ่มอพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่ที่อื่น ๆ โดยมีจุดหมายการเดินทางไปที่ตุรกี ทั้งนี้ เพราะชาวอุยกูร์เชื่อว่า ตัวเองมีชาติพันธุ์เดียวกันกับชาวตุรกี โดยสันนิษฐานว่ามีถิ่นกำเนิดที่มาจากดินแดนโบราณ “อาณาจักรอานาโตเลีย” รวมทั้งประชากรก็มีสังคม วัฒนธรรม และรูปร่างที่คล้ายกัน แม้ว่าภาษาที่ใช้จะแตกต่างกันบ้างแต่ก็สามารถสื่อสารกันพอเข้าใจได้ (Sukhee & Wannaletkul, 2010) เนื่องจากเส้นทางจากซินเจียงไปที่ตุรกีซึ่งอยู่ทางตอนเหนือที่มีความยากลำบากเนื่องจากลักษณะทางภูมิประเทศและข้อจำกัดด้านกฎหมาย ตลอดจนการตรวจสอบจากรัฐบาลจีน จึงต้องใช้เส้นทางอื่นในการเดินทางเข้าตุรกี ทำให้นำมาสู่การเดินทางลักลอบเข้าเมืองไทยเพื่อข้ามชายแดนเข้าสู่มาเลเซียแล้วเดินทางด้วยเครื่องบินเข้าสู่ตุรกีต่อไป โดยเมื่อสามารถข้ามแดนไปยังมาเลเซียแล้วทุกคนจะได้รับหนังสือเดินทางเล่มใหม่สำหรับเดินทางเข้าสู่ตุรกีได้อย่างถูกกฎหมาย

การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวอินโดนีเซีย

การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวอินโดนีเซียในมาเลเซียเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่มีการตรวจพบจำนวนมากเมื่อ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2557 โดยตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดสงขลาบริเวณด่านสะเดา ซึ่งมีกลุ่มชาวอินโดนีเซียเดินทางด้วยรถบัสมาจากมาเลเซียรวมจำนวน 179 คน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองสังเกตเห็นความผิดปกติของหนังสือเดินทางบางเล่มจึงได้กักตัวไว้ตรวจสอบก่อน ชาวอินโดนีเซียในมาเลเซียมีการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติเข้ามาในเมืองไทย โดยมีเป้าหมายที่จะเดินทางกลับอินโดนีเซีย ซึ่งจะมีกลุ่มขบวนการนำพาช่วยวางแผน อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นสำหรับการเดินทางให้ ซึ่งชาวอินโดนีเซียเดิมเข้ามาในมาเลเซียด้วยวิธีการที่ถูกต้อง

ในฐานะนักท่องเที่ยวแต่ไม่ได้เดินทางกลับประเทศเมื่อครบเวลาที่ได้รับอนุญาต แล้วลักลอบทำงานโดยผิดกฎหมาย เมื่อได้เงินจำนวนหนึ่งหรือทำงานได้ระยะเวลาหนึ่งก็อยากจะเดินทางกลับอินโดนีเซีย แต่ไม่สามารถเดินทางกลับโดยเที่ยวบินตรงจากมาเลเซียไปอินโดนีเซียได้เนื่องจากการอยู่เกินเวลาที่ได้รับอนุญาตซึ่งเป็นการทำผิดกฎหมายเข้าเมืองของมาเลเซีย ทำให้ต้องหาวิธีการอื่นเพื่อเดินทางกลับโดยไม่ต้องถูกจับหรือรับโทษตามกฎหมาย โดยโทษตามกฎหมายมาเลเซียนั้นจะเสียค่าปรับสำหรับการอยู่เกินเวลาประมาณ 40,000 บาท และขึ้นบัญชีดำห้ามเข้าประเทศเป็นเวลา 5 ปี จึงนำมาสู่การเข้ามาในไทยบริเวณด่านตรวจคนเข้าเมืองอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นจุดผ่อนผันการเข้าออกระหว่างไทย-มาเลเซีย การตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ อาจจะไม่มีการตรวจสอบอย่างละเอียดเท่ากับด่านตรวจคนเข้าเมืองทั่วไป จึงมีการฉวยโอกาสนี้นำหนังสือเดินทางปลอมมาใช้ในการผ่านแดนหากเจ้าหน้าที่ไม่มีความชำนาญในการตรวจสอบหนังสือเดินทางก็จะไม่พบความผิดปกติของหนังสือเดินทางเหล่านี้ และเมื่อผ่านเข้ามาในไทยก็จะเดินทางไปยังที่พักเพื่อรอโดยสารเครื่องบินไปยังอินโดนีเซียต่อไป โดยปกติมักจะเดินทางไปที่พักที่สนามบินดอนเมือง และบางครั้งอาจจะไปรอที่สนามบินหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งระยะเวลาที่พักรอการเดินทางออกจากไทยจะใช้เวลาประมาณ 1-2 สัปดาห์ โดยจะมีการหาที่พักที่สามารถอยู่รวมกันได้หลายคน

สาเหตุของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์คนต่างด้าวที่ถูกจับกุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองรวมทั้งการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของคนต่างด้าวในเขตพื้นที่ภาคใต้ของไทย ทำให้สามารถทราบถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติได้เป็น 2 กลุ่มปัจจัยคือ

1. กลุ่มปัจจัยผลักดัน (push factors) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากแหล่งที่เป็นต้นทางของการอพยพเดินทาง ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น ความยากจนและความด้อยกว่าทางเศรษฐกิจ และการขาดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต
2. กลุ่มปัจจัยดึงดูด (pull factors) ซึ่งประกอบไปด้วย รายได้และโอกาสการทำงานที่ดีกว่าปัจจัยทางด้านลักษณะภูมิประเทศและกลุ่มขบวนการนำพา

กลุ่มปัจจัยผลักดัน (Push Factors)

ความยากจนและความด้อยกว่าทางเศรษฐกิจ

ความยากจนและความด้อยกว่าทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุหลักของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวมุสลิม ชาวโรฮิงญา และชาวอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นสาเหตุเดียวกับการย้ายถิ่นของแรงงานต่างด้าวชาวมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา (Abubakar, 2002; Chantavanich et al., 2009; International Organization for Migration and Asian Research Center for Migration, 2013; Office

of National Security Council, 2012; Wickramasekera, 2002) ความยากจนและความด้อยกว่าทางเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวอินโดนีเซียที่ลักลอบเข้ามาทำงานในมาเลเซียก่อนที่จะเข้ามาในไทยโดยใช้หนังสือเดินทางปลอม (Abubakar, 2002) และกรณีการอพยพของชาวโรฮิงญาลักลอบเข้ามาในไทยเพื่อหลบหนีความยากจนและความแร้นแค้นในบ้านเกิดเดินทางไปทำงานในมาเลเซียที่มีโอกาสได้งานทำ มีรายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งได้เห็นตัวอย่างจากญาติที่เดินทางไปมาเลเซียแล้วมีงานทำ มีรายได้ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้เกิดการเรียนรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการย้ายถิ่นตามทฤษฎีการเรียนรู้และมีการตัดสินใจเลือกที่จะย้ายถิ่นจากการชั่งน้ำหนักระหว่างผลดีกับผลเสียของการย้ายถิ่นแล้วตามทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล

การขาดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต

ปัจจัยด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวโรฮิงญาและชาวอุยกูร์ คนต่างด้าวทั้งสองกลุ่มนี้ต่างก็มีปัญหาด้านความขัดแย้งกับรัฐบาลในดินแดนบ้านเกิด โดยชาวโรฮิงญามีความขัดแย้งกับรัฐบาลเมียนมาร์ที่ไม่ยอมรับชาวโรฮิงญาในฐานะพลเมืองเมียนมาร์และต้องการที่จะผลักดันออก ทำให้ชาวโรฮิงญาถูกกดขี่จากรัฐบาลเมียนมาร์อย่างรุนแรงจนต้องอพยพย้ายถิ่นลี้ภัยไปในประเทศเพื่อนบ้าน (Amnesty International, 2004; The Express Tribune, 2012) ส่วนชาวอุยกูร์นั้นก็มีปัญหาความขัดแย้งกับรัฐบาลจีนที่พยายามจะกลืนกลายชาวอุยกูร์ด้วยชาวจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ทำให้เกิดการกดขี่และความขัดแย้งด้านชาติพันธุ์และสังคมวัฒนธรรมขึ้นอย่างรุนแรง ชาวอุยกูร์บางส่วนทนรับกับสภาพความกดดันไม่ไหวจึงได้เดินทางหลบหนีออกจากบ้านเกิดเพื่อเดินทางไปยังตุรกีซึ่งมีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่เหมือนกัน นอกจากนี้ ยังมีความเคลื่อนไหวในการแยกตัวเป็นอิสระในนามกลุ่มขบวนการอิสลามเตอร์กิสถานตะวันออก (East Turkestan Islamic Movement-ETIM) (Dwyer, 2005; Sukhee & Wanaletkul, 2010)

จากความขัดแย้งนี้ทำให้มีปัญหาด้านความเป็นอยู่ ความปลอดภัย และความมั่นคงในชีวิตของคนต่างด้าวสองกลุ่มนี้ จำเป็นจะต้องอพยพเพื่อหาที่อยู่ใหม่ที่มั่นคงและปลอดภัยมากกว่า และไทยก็ถูกใช้เป็นทางผ่านไปสู่ประเทศเหล่านั้น การเลือกที่จะเดินทางออกจากประเทศบ้านเกิดของตัวเอชนั้นเกิดจากการคิดคำนวณถึงความคุ้มค่าของการย้ายถิ่นไปยังที่อื่น ซึ่งจะมีผลดีจากการมีชีวิตที่ปลอดภัยและมั่นคงมากขึ้นกว่าการอยู่ที่เดิมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต ทำให้มีการตัดสินใจอพยพย้ายถิ่นแม้ว่าเส้นทางนั้นจะไกลหรือยากลำบาก แต่ก็มีค่าหากสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายได้สำเร็จ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล ซึ่งการตัดสินใจนี้ยังประกอบกับ

ผลของการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้เกี่ยวกับช่องทางการเดินทางและแรงจูงใจในการเดินทาง หรือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในประเทศปลายทางจากญาติ เพื่อน หรือบุคคลในชุมชนที่สามารถอพยพ ย้ายถิ่นไปยังประเทศเป้าหมายได้สำเร็จ

กลุ่มปัจจัยดึงดูด (Pull Factors)

รายได้และโอกาสการทำงานที่ดีกว่า

เนื่องจากไทยและมาเลเซียมีสภาพทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าพม่าและอินโดนีเซีย ทำให้คนในประเทศต้นทางเหล่านี้บางกลุ่มมีความต้องการที่เดินทางเข้ามาหางานทำในไทยและมาเลเซีย เช่น ชาวโรฮิงญาและชาวอินโดนีเซียที่ต้องการจะหลบหนีความยากจนในประเทศบ้านเกิดมาหางานทำ เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและนำไปใช้เลี้ยงดูครอบครัว จากข้อมูลการสัมภาษณ์ชาวโรฮิงญาส่วนใหญ่ได้รับรู้ถึงวิถีชีวิตที่ดีกว่า มีงานทำ และมีรายได้ดีจากเพื่อนและญาติพี่น้องที่เดินทางเข้ามาอยู่ในไทยและมาเลเซียทั้งโดยถูกต้องตามกฎหมายและผิดกฎหมายตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ จึงตัดสินใจออกเดินทางมายังไทยและมาเลเซีย เช่นเดียวกันกับชาวอินโดนีเซียที่เข้ามาทำงานในมาเลเซียเพราะได้รับเงินค่าตอบแทนที่ดีกว่าในอินโดนีเซียโดยการเรียนรู้จากญาติพี่น้องที่เคยมีประสบการณ์เข้ามาทำงานในมาเลเซียแล้วส่งข่าวให้ทราบหรือเดินทางกลับประเทศเมื่อได้เงินเก็บจำนวนหนึ่ง ทำให้ตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงานในมาเลเซียโดยไม่กลัวถูกจับดำเนินคดี เนื่องจากมีช่องทางในการหลบเลี่ยงและได้รับเงินตอบแทนคุ้มค่ากับการเสี่ยง ซึ่งเป็นไปตามหลักการของทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล

ปัจจัยด้านลักษณะภูมิประเทศ

เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศบริเวณแนวชายแดนของไทยในพื้นที่ภาคใต้มีลักษณะทางธรรมชาติเป็นอุปสรรคต่อการตรวจตราการผ่านเข้าออกพรมแดน โดยลักษณะทางกายภาพของชายแดนในพื้นที่ภาคใต้ มีทั้งพื้นที่เป็นชายฝั่งทะเล แม่น้ำ และแนวเขา จึงถูกใช้เป็นเส้นทางในการลักลอบเข้ามาในไทยของชาวโรฮิงญา โดยใช้เรือประมงเป็นเรือโดยสารเข้าชายฝั่งด้านทะเลอันดามัน ซึ่งยากลำบากต่อการตรวจสอบและสกัดกั้นการเข้ามาของคนต่างด้าว นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้แนวเขาที่ใช้ในการปลูกต้นยางพาราเป็นที่ตั้งแคมป์และเส้นทางในการลักลอบข้ามแดนไปยังมาเลเซียในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซียในแถบจังหวัดสงขลา โดยส่วนใหญ่พื้นที่ตามแนวชายแดนเหล่านี้จะไม่มีกำแพงหรือรั้วกั้นระหว่างประเทศ แต่จะใช้ลักษณะทางธรรมชาติเป็นเส้นแบ่งเขตแดนทำให้ยากต่อการตรวจสอบ

ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนต่างด้าว โดยเฉพาะชาวโรฮิงญา นั้นตัดสินใจเดินทางเข้ามายังไทย เพราะมีการเรียนรู้ข้อมูลการย้ายถิ่นตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ จากคนที่เคยเข้ามาในไทยแล้วสามารถเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางได้ราบรื่นโดยไม่ถูกจับกุม ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากลักษณะภูมิประเทศที่เป็นอุปสรรคในตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทำให้มีการประเมินความเสี่ยงที่จะถูกจับน้อยกว่าโอกาสที่จะได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและคุ้มค่ากับการเสี่ยง จึงตัดสินใจเดินทางออกจากบ้านเกิดมายังไทยตามหลักการของทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล

กลุ่มขบวนการนำพา (กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ)

กลุ่มขบวนการนำพาคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเป็นกลุ่มองค์กรอาชญากรรม ที่มีผู้ที่มีอิทธิพลในพื้นที่เป็นเครือข่าย เช่น นักการเมืองท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ เนื่องจากผลประโยชน์มหาศาลที่จะได้จากการลักลอบนำพาคนต่างด้าวเข้าเมืองและกระบวนการ ค้ามนุษย์ กลุ่มขบวนการในเขตจังหวัดภาคใต้มีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่มกระจายตามจังหวัดต่าง ๆ กลุ่มขบวนการนี้จะนำชาวโรฮิงญาเข้ามาประมาณเดือนละ 10,000 คน โดยคิดค่าใช้จ่ายคนละ ประมาณ 60,000 บาท รวมมูลค่าแล้วหลายร้อยล้านบาทต่อเดือน นอกจากนี้ กลุ่มขบวนการนี้ มีการเรียกค่าไถ่จากญาติชาวโรฮิงญา โดยมีการทำร้ายร่างกาย และมีการขายต่อให้ไปทำงาน บนเรือประมง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการแสวงผลประโยชน์โดยมิชอบอันเป็นองค์ประกอบ ของความผิดฐานค้ามนุษย์

กลุ่มขบวนการนำพาในพื้นที่ภาคใต้มีบทบาทอย่างมากในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ให้แก่คนต่างด้าวกลุ่มต่าง ๆ โดยเป็นเหมือนสิ่งทีลดความเสี่ยงของการถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นสิ่งที่เพิ่มความแน่นอนและคุ้มค่าให้กับการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางซึ่งเป็นเหตุผลสำคัญ ส่วนหนึ่งในการตัดสินใจย้ายถิ่นโดยไม่ปกติตามทฤษฎีการเลือกอย่างมีเหตุผล ซึ่งผู้อพยพสามารถ เรียนรู้สิ่งเหล่านี้ได้จากกลุ่มเพื่อนที่เคยเดินทางไปยังที่หมายได้สำเร็จด้วยการช่วยเหลือจากกลุ่ม ขบวนการอาชญากรรม ตามหลักการทฤษฎีการเรียนรู้

ผลกระทบจากปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ

ผลกระทบที่สามารถพบได้จากปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ของ กลุ่มคนชาวมุสลิมมีหลายประการ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน (Secretariat of the House of Representatives, 2003) ดังนี้

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมชาวโรฮิงญานั้นเกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจในด้านตลาดแรงงานของไทย เพราะมีคนต่างด้าวส่วนหนึ่งถูกนำไปขายเป็นแรงงานราคาถูกในเขตพื้นที่จังหวัดภาคใต้ เช่น แรงงานประมง เป็นต้น ซึ่งหากมีแรงงานต่างด้าวทำงานเป็นจำนวนมาก ก็จะส่งผลทำให้อัตราการว่างงานของคนไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับผลกระทบจากกลุ่มแรงงานต่างด้าวกลุ่มอื่น (Leunchavee, 2016) เมื่อคนไทยตกงานมากขึ้นปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ ก็จะมาตาม เช่น ความยากจน และปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

ผลกระทบด้านสังคม

การย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมโดยเฉพาะชาวโรฮิงญาและชาวอุยกูร์ ทำให้รัฐบาลไทยต้องสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการควบคุมและส่งตัวกลับของคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งในการควบคุมตัวนั้นรัฐบาลไทยจะต้องดูแลคนต่างด้าวให้เป็นไปตามหลักปฏิบัติสากล โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน เช่น การจัดอาหารให้ครบสามมื้อต่อวัน มียารักษาโรคให้เมื่อเจ็บป่วย เป็นต้น ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ประมาณ 1 ล้านบาทต่อเดือน การที่ไม่สามารถส่งตัวชาวโรฮิงญาและชาวอุยกูร์ที่ถูกจับกลับประเทศภูมิลำเนาได้ ทำให้รัฐต้องแบกภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าว นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความแออัดในการควบคุมตัว เนื่องจากจำนวนห้องควบคุมตัวที่มีไม่เพียงพอกับบุคคลต่างด้าวที่มีจำนวนมาก

ผลกระทบด้านสาธารณสุข

คนต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาทั้งชาวโรฮิงญา ชาวอุยกูร์ และชาวอินโดนีเซีย (รวมทั้งคนต่างด้าวกลุ่มอื่น) ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพร่างกายต่อประชาชนได้ เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่ได้ผ่านการตรวจสอบประวัติการเจ็บป่วย ซึ่งหากมีการติดเชื้อโรคติดต่อก็จะเป็นอันตรายสำหรับชุมชนที่เข้าไปพักอาศัยอยู่ อาจจะทำให้เกิดโรคระบาดขึ้นได้ จากการตรวจสอบสุขภาพชาวโรฮิงญาและชาวอุยกูร์ที่ถูกจับส่วนใหญ่จะมีสุขภาพที่อ่อนแอ เนื่องจากขาดสารอาหารและต้องเดินทางอย่างยากลำบากมาเป็นระยะเวลานาน บางคนป่วยติดเชื้อทางเดินหายใจและโรคผิวหนังเนื่องจากต้องอาศัยหลบซ่อนอยู่ในป่าเป็นเวลานาน ไม่ได้ชำระล้างร่างกายหรือรับประทานอาหารที่ถูกสุขอนามัย การมีสถานะที่ผิดกฎหมายทำให้การดูแลควบคุมโรคในกลุ่มคนเหล่านี้ไม่สามารถที่จะทำได้ เพราะต้องหลบซ่อนเพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุมได้

ผลกระทบด้านความมั่นคงและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

การข้ามผ่านพรมแดนโดยไม่ผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐของคนต่างด้าวทั้งชาวโรฮิงญา ชาวยูเกอร์ และชาวอินโดนีเซีย ทำให้เกิดปัญหาความมั่นคงปลอดภัย เนื่องจากไม่มีการบันทึกข้อมูลหรือประวัติ กลายเป็นกลุ่มคนที่ไม่มีตัวตนในสังคม เมื่อมีการก่ออาชญากรรมขึ้นก็ยากต่อการติดตามจับกุมตัวมาลงโทษตามกฎหมาย โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีการก่อความไม่สงบอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ทำให้การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายของชาวมุสลิมถูกเพ่งเล็งเป็นพิเศษ เนื่องจากมีการสันนิษฐานว่า ผู้ที่ก่อความไม่สงบอาจจะเป็นคนต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาโดยผิดกฎหมายแล้วหลบหนีออกไปโดยไม่ผ่านช่องทางที่กำหนดไว้ ทำให้ยากต่อการสืบสวนติดตามจับกุมตัวผู้ที่ก่อเหตุ

เนื่องจากปัญหาการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติในพื้นที่ภาคใต้ของไทยเกี่ยวข้องกับปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งทั่วโลกกำลังให้ความสนใจและจับตามองโดยเฉพาะกลุ่มประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกาและประเทศภาคี รวมทั้งองค์การด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เช่น องค์การสหประชาชาติ และองค์การสากลเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น (IOM) เป็นต้น จากความรุนแรงของปัญหาการค้ามนุษย์ในพื้นที่ภาคใต้ทำให้ไทยถูกจับตามองและอาจถูกห้ามส่งออกสินค้าบางประเภทไปขายต่างประเทศ เช่น ผลิตภัณฑ์และสินค้าทางทะเล ทั้งนี้เนื่องจากว่าสินค้านี้ถือว่าเป็นผลผลิตมาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งก็คือแรงงานบนเรือประมงที่ถูกขายและบังคับให้ทำงานเป็นลูกเรือ อันจะทำให้ไทยต้องสูญเสียรายได้จำนวนมหาศาล และจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต สืบเนื่องจากการจับกุมชาวโรฮิงญาจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องส่งชาวโรฮิงญาที่สมัครใจบางส่วนกลับเมียนมาร์ โดยการผลักดันกลับนี้ถือเป็นนโยบายทางลบ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลเมียนมาร์ไม่ยอมรับชาวโรฮิงญาในฐานะพลเมือง เมียนมาร์จึงไม่มีนโยบายรับกลับ ซึ่งในส่วนนี้ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่รัฐบาลเมียนมาร์ถึงขั้นจะตัดความสัมพันธ์กับไทยในบางด้าน นอกจากนี้แล้ว การส่งตัวกลับสำหรับชาวโรฮิงญายังก่อปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับองค์การระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งต้องการให้ความช่วยเหลือชาวโรฮิงญาให้ไปสู่ประเทศที่สาม โดยคัดค้านการส่งตัวกลับเมียนมาร์ซึ่งจะทำให้ชาวโรฮิงญากลับไปเผชิญกับความโหดร้ายในบ้านเกิดเหมือนดังเดิม จากเหตุนี้ทำให้เกิดแรงกดดันให้รัฐบาลไทยไม่สามารถส่งตัวชาวโรฮิงญากลับไปยังเมียนมาร์ได้

นอกจากนี้ ยังมีชาวยูเกอร์ที่ถูกจับกุมในช่วงแรกแต่ไม่สามารถถูกส่งตัวกลับไปยังประเทศภูมิลำเนาได้เนื่องจากยังอยู่ในขั้นตอนกระบวนการพิสูจน์สัญชาติ โดยในกรณีนี้มีหลายฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ จีน ตุรกี และองค์การสหประชาชาติ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการหาข้อสรุปว่า

จะต้องส่งตัวชาวอุยกูร์เหล่านี้กลับไปไต่ ฝ่ายจีนกำลังดำเนินการพิสูจน์ว่าบุคคลเหล่านี้เป็นพลเมืองของจีนและพยายามให้ไทยส่งตัวคนกลุ่มนี้กลับจีน โดยไม่ยอมให้ส่งไปที่อื่น ในส่วนของตุรกีและองค์การสหประชาชาติต้องการให้ส่งตัวไปยังตุรกีหรือประเทศที่สามโดยอ้างหลักสิทธิมนุษยชนสำหรับผู้ลี้ภัย แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 ไทยได้ส่งตัวชาวอุยกูร์จำนวนหนึ่งกลับไปที่จีน (Thai Government, 2016) ทำให้ชาวตุรกีบางส่วนเกิดความไม่พอใจจนก่อเหตุจลาจลและทำลายสถานกงสุลไทยในตุรกีช่วงกรกฎาคม พ.ศ. 2558 (Thairath, 2016) ซึ่งกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์ความรุนแรงโดยมีเหตุระเบิดขึ้นบริเวณแยกราชประสงค์ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมาก โดยต่อมาสามารถจับกุมตัวกลุ่มผู้ที่ก่อเหตุระเบิดซึ่งเป็นกลุ่มคนจีนเชื้อสายตุรกี ซึ่งสันนิษฐานว่าแรงจูงใจการก่อเหตุระเบิดครั้งนี้เป็นการตอบโต้จากการที่ไทยส่งตัวชาวอุยกูร์ให้กับจีน (Manager Online, 2016)

แนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติ

จากผลการศึกษาในงานวิจัยนี้และข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้อง โดยนำหลักการยับยั้งป้องกัน (deterrence) ตามหลักแนวคิดสำนักทฤษฎีอาชญาวิทยาดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมและปัญหาการค้ามนุษย์ในเขตพื้นที่ภาคใต้ โดยแนวคิดนี้เน้นไปที่การยับยั้งป้องกันอาชญากรรมด้วยการทำให้กลัวต่อการลงโทษ ซึ่งเป็นมุมการแก้ไขปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมาย โดยควรมีนโยบายและกระบวนการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นทางจนกระทั่งถึงกระบวนการผลักดันส่งกลับพอสรูปได้ดังนี้

1. ด้านการควบคุมปัจจัยดึงดูดในไทยสามารถทำได้โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการสกัดกั้นการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง แม้ว่าไทยจะมีแนวชายแดนที่ไม่เอื้อต่อการควบคุม แต่สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ เช่น เฮลิคอปเตอร์ตรวจการณ์เข้าตรวจสอบพื้นที่ที่เป็นแนวภูเขาป่าไม้ และชายฝั่งทะเลได้ การประสานกับทางรัฐบาลเมียนมาร์และบังคลาเทศ ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกลุ่มขบวนการนำพา ซึ่งจะนำเรือไปจอดรับคนในอ่าวเบงกอล ซึ่งเป็นรอยต่อชายแดนระหว่างเมียนมาร์และบังคลาเทศ เพื่อให้ช่วยการกวาดค้นจับกุมการลักลอบขนคนเข้ามาในไทย หรือการจัดตั้งศูนย์บูรณาการการทำงาน โดยมีการประสานการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ให้ทหารเรือและตำรวจน้ำรับผิดชอบสกัดกั้นไม่ให้กลุ่มผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเข้ามาถึงชายฝั่งไทยและให้ทางกรมเจ้าท่าและกรมประมง รับผิดชอบไม่ให้มีการดัดแปลงเรือประมง เพื่อนำมาขนคน โดยไม่ได้รับอนุญาต รวมทั้งการตรวจสอบการเข้าออกของเรือประมงทุกลำ ในส่วนของพื้นที่บนบก มอบหมายให้ตำรวจพื้นที่ ตรวจสอบบริเวณท่าเรือต่าง ๆ และให้ร่วมกับตำรวจทางหลวง ตำรวจตระเวนชายแดน ตั้งด่านจุดตรวจตามเส้นทางการลักลอบเข้าเมือง

2. การกวาดล้างแคมป์ที่พักชั่วคราวถือเป็นยุทธศาสตร์การปราบปรามที่สำคัญเนื่องจากแคมป์เป็นจุดที่ใช้ในการกักตัว และทำร้ายร่างกายเพื่อเรียกค่าไถ่ จึงควรมอบหมายให้ตำรวจพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบ และประสานขอความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงบทลงโทษที่จะได้รับหากให้การช่วยเหลือกลุ่มคนต่างด้าวที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองมาซึ่งไม่คุ้มค่ากับค่าตอบแทนเพียงเล็กน้อยที่จะได้รับจากกลุ่มคนเหล่านั้น

3. การกวาดล้างกลุ่มขบวนการนำพาและค้ามนุษย์ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการกวาดล้างอย่างจริงจัง โปร่งใส และต่อเนื่อง มีการทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ทหาร และตำรวจในพื้นที่

4. การรับรองชาวโรฮิงญาให้มีเอกสารการพำนักถิ่นฐาน โดย UNHCR ซึ่งจะช่วยให้ทางรัฐบาลไทย สามารถที่จะนำชาวโรฮิงญาเข้าสู่กระบวนการทำงานในไทยได้

5. การผลักดันส่งกลับ ควรให้มีการกำหนดความชัดเจนในการควบคุมตัวกลุ่มชาวโรฮิงญาว่ามีกำหนดระยะเวลาเท่าไร เพื่อลดความตึงเครียดของเจ้าหน้าที่ และตัวผู้ถูกกักเอง รวมทั้งไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และควรให้มีการจัดพื้นที่ควบคุมพิเศษให้แก่กลุ่มคนเหล่านี้

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด จากการศึกษาพบว่า สาเหตุหลักของการย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของคนต่างด้าวชาวมุสลิมเกิดมาจากสภาพความเป็นอยู่ในประเทศบ้านเกิดที่มีปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ความยากจนและความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันให้มีการอพยพย้ายถิ่นไปอยู่ยังที่อื่น ในทางทฤษฎีต้องให้แต่ละประเทศต้นทางดูแลจัดการปัญหาความขัดแย้งและความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มคนในประเทศของตนให้ลดน้อยลง เพื่อลดแรงผลักดันที่จะทำให้มีการย้ายถิ่นฐานอย่างไม่ปกติ

References

- Abubakar, S. Y. (2002). *Migrant Labour in Malaysia: Impact and Implications of the Asian Financial Crisis*. EADN Regional Project on the Social Impact of the Asian Financial Crisis.
- Akers, R. (1997). *Criminological Theory: Introduction and Evaluation*. 2nd ed. Los Angeles, CA: Roxbury Publishing Company.
- Amnesty International. (2004). *Myanmar, the Rohingya Minority: Fundamental Rights Denied*. London: International Secretariat.
- Becker, G. (1968). Crime and punishment: An economic approach. *The Journal of Political Economy*, 76(2), 169-217.
- Chalaemvong, Y., Jinnavaso, K., Sondhisakyothin, S., & Rojanan, J. (1996). *Research on Policy of Illegal Immigrant Labors in Thailand: A Study of Four Provinces*. Retrieved April 10, 2016 from <http://tdri.or.th/wp-content/uploads/2013/01/H64.pdf>.
- Chantavanich, S., Middleton, C., & Ito, M. (2009). *On the Move: Critical Migration Themes in ASEAN*. Bangkok: International Organization for Migration, Bangkok and Asian Research Center for Migration, Chulalongkorn University.
- Cornish, D. B., & Clarke, R. V. G. (1986). Introduction. In Cornish, D. B., & Clarke, R. V. G. (eds.) *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending*. New York: Springer-Verlag.
- Dwyer, A. M. (2005). *The Xinjiang Conflict: Uyghur Identity, Language Policy, and Political Discourse*. Washington D.C.: East-West Center.
- Huguet, J. W., & Chamrathirong, A. (2011). *Thailand Migration Report 2011: Migration for Development in Thailand: Overview and Tools for Policymakers*. Bangkok: International Organization for Migration.
- International Organization for Migration & Asian Research Center for Migration, Chulalongkorn University. (2013). *The Changes in the Movement of Myanmar Migrant Labors and the Impacts on Thailand*. Bangkok: IOM.
- Leunchavee, A. (2016). *Free Labor Immigrant Movement in ASEAN: The Impacts on Thailand*. Retrieved April 10, 2016 from http://www.kpi.ac.th/media/pdf/M7_179.pdf.

- Manager Online. (2016). *Behind the Scene of Ratchaprasong Bombing Investigation*. Retrieved April 10, 2016 from <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9580000098948>.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, J. A., & Taylor, E. (1993). Theories of international migration: A review and appraisal. *Population and Development Review*, 19(September), 431-466.
- Office of National Security Council. (2012). *Current Migration Challenges in Thailand*. Bangkok: Office of National Security Council.
- Schloenhardt, A. (2002). *Organised Crime and Migrant Smuggling: Australia and the Asia-Pacific*. Canberra: the Australian Institute of Criminology.
- Secretariat of the House of Representatives. (2003). *Illegal Immigrant Labors and National Security, Health, Social, and Economic Problems*. Retrieved April 10, 2016 from <http://www.senate.go.th/web-senate/research46/h008.htm>.
- Sukhee, J., & Wannaletkul, S. (2010). Uyghur-Xinjiang: The Muslims in China. *Journal of Security Study*, 75, National Intelligence Institute. Retrieved April 10, 2016 from <https://www.nia.go.th/FILEROOM/CABFRM01/DRAWER01/GENERAL/DATA0017/00017469.PDF>.
- Thai Government. (2016). *The Case of Expatriating Uyghur Claiming to be a Muslim Turkish Back to China*. Retrieved April 10, 2016 from <http://www.thaigov.go.th/index.php?>.
- Thairath. (2016). *Warning Thai People in Turkey, The Thai Consulate in Turkey Facing a Mob Due to Handing Uyghurs to China*. Retrieved April 10, 2016 from <http://www.thairath.co.th/content/510426>.
- The Express Tribune. (2012). *The Plight of Rohingya Muslims*. Retrieved July 1, 2014 from <http://tribune.com.pk/story/413849/the-plight-of-rohingya-muslims/>.
- Thongjen, C. (2015). The determinants of irregular migration of Myanmar workers to Thailand. *Thai Journal of Public Administration*, 13(1), 93-124.
- U.S. Department of State. (2014). *Trafficking in Person Reports 2014*. Retrieved July 1, 2014 from <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2014.htm>.

- U.S. Department of State. (2015). *Trafficking in Person Reports 2015*. Retrieved September 1, 2015 from <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2015.htm>.
- Wickramasekera, P. (2002). *Asian Labour Migration: Issues and Challenges in an Era of Globalization*. Geneva: International Migration Program, International Labor Office.
- Wilson, J. Q. (1983). *Thinking About Crime*. New York: Vintage Books.